

**La Recerca en l'Àmbit de l'Educació per a una
Ciutadania Democràtica**

Codi: 43226

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313815 Recerca en Educació	OT	0	2

Professor/a de contacte

Nom: Gustavo Gonzalez Valencia

Correu electrònic: gustavo.gonzalez@uab.cat

Equip docent

Antoni Santisteban Fernandez

Neus Gonzalez Monfort

Francisco Gil Carmona

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

Cap

Objectius

- Establir les bases per a la recerca sobre l'educació per a la ciutadania, l'educació política, l'estudi dels drets de segona generació, visibilitzar el sexisme i les desigualtats...
- Analitzar les investigacions sobre l'ensenyament i l'estudi del patrimoni a partir de recursos digitals.
- Interpretar els problemes socials rellevants per desenvolupar les competències ciutadanes i comunicatives.

Competències

- Analitzar dades d'acord amb la seva natura i elaborar resultats d'acords amb els propòsits de la recerca.
- Analitzar la gènesi i el desenvolupament del coneixement social, geogràfic i històric, i indagar en els diversos models d'ensenyament de les ciències socials, com a suport a la innovació.
- Comunicar els resultats de la recerca, el coneixement adquirit i les implicacions per a la pràctica, i adequar-ne el registre al públic i als protocols formals.
- Desenvolupar valors professionals que incloguin l'ètica pròpia de la recerca en educació, en particular el respecte a la diversitat d'opinions i de manera de ser i de fer.
- Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la cerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i la comunicació de resultats.
- Planificar recerques d'acord amb problemes relacionats amb la pràctica, tenint en compte els avenços teòrics en el camp de coneixement.

- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguin comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Recollir dades per a la recerca en coherència amb l'opció metodològica triada.
- Reconèixer i relacionar els aspectes teòrics, empírics i socials del domini específic de recerca.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els marcs teòrics de referència per a establir aquells que orienten la investigació.
2. Buscar i analitzar referents teòrics per a l'estudi dels problemes socials.
3. Construir i validar instruments.
4. Conèixer els aspectes rellevants dels contextos d'investigació relatius a l'educació per a una ciutadania democràtica i analitzar-los com a objectes d'investigació.
5. Conèixer les bases per a la investigació sobre l'educació per a la ciutadania, des de l'educació política a l'estudi dels drets de segona generació.
6. Defensar oralment, utilitzant la tecnologia idònia, la investigació desenvolupada.
7. Desenvolupar valors professionals que incloguin l'ètica pròpia de la recerca en educació, en particular el respecte a la diversitat d'opinions i de manera de ser i de fer.
8. Dissenyar estratègies de recollida d'informació.
9. Dissenyar investigacions sobre l'ensenyament del patrimoni i el seu estudi a partir de recursos digitals.
10. Elaborar conclusions tenint com a referència els objectius i qüestions de la recerca i els referents teòrics.
11. Elaborar l'informe d'investigació d'acord a l'estructura de protocols formals.
12. Identificar els principis epistemològics de la didàctica de les ciències socials, la geografia i la història, i descriure l'estructura específica dels continguts que s'ensenyen.
13. Identificar en la pràctica problemes relatius a l'educació per a una ciutadania democràtica.
14. Identificar problemàtiques relatives a l'educació per a una ciutadania democràtica i avaluar quines aproximacions metodològiques permeten donar-los resposta.
15. Identificar referents teòrics i avaluar-ne l'adequació per interpretar les problemàtiques relatives a l'educació per a una ciutadania democràtica.
16. Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la recerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i comunicació de resultats.
17. Interpretar els diferents aspectes que s'investiguen del procés d'ensenyament i aprenentatge de coneixements socials, geogràfics i històrics, en els diversos models d'ensenyament.
18. Jutjar la rellevància i pertinència teòrica i social de la investigació relativa a l'educació per a una ciutadania democràtica.
19. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
20. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
21. Que els estudiants sàpiguin comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
22. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
23. Redactar documents científics de síntesi per a ser presentats a diferents audiències.

24. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Continguts

- L'educació per a la ciutadania: cultura democràtica, la ciutadania global, educació política, jurídica i cívica.
- La ciutadania econòmica i els drets de segona generació.
- Educació per al patrimoni natural, cultural i artístic. Patrimoni i museus. El paper de la imatge i la simulació.
- Problemes Socials Rellevants o Qüestions Socialment Vives.
- Ciutadania, pensament social i competències comunicatives. La perspectiva de gènere

Metodologia

L'activitat formativa es desenvoluparà a partir de les dinàmiques següents:

- Classes magistrals/expositives per part del professor
- Lectura d'articles i fons documentals
- Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fons documentals
- Pràctiques d'aula: resolució de problemes / casos / exercicis.
- Presentació / exposició oral de treballs.
- Tutories.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fons documentals	16	0,64	1, 2, 4, 5, 8, 12, 14, 15, 17, 18
Classe magistral/expositiva	20	0,8	1, 2, 4, 5, 10, 12, 14, 15, 17, 18
Tipus: Supervisades			
Presentació / exposició oral de treballs	10	0,4	3, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 16, 18, 23
Pràctiques d'aula: resolució de problemes, casos, exercicis	20	0,8	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 23
Tutoria	6	0,24	1, 6, 9, 12, 13, 14, 15, 18
Tipus: Autònomes			
Lectura d'articles i fons documentals	78	3,12	1, 2, 4, 5, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

Avaluació

L'avaluació del mòdul es realitzarà mitjançant les activitats que s'assenyalen:

- A partir de les activitats a classe sobre l'anàlisi de propostes educatives en l'ensenyament de valors democràtics.
- A partir de les activitats a classe d'anàlisi de recerques en el camp de l'educació per a la ciutadania.
- Reflexió i debat a classe sobre l'estat actual de l'ensenyament i la recerca en el camp de l'educació política - cívica.
- Reflexió final de dues pàgines sobre l'aportació de la pròpia recerca al camp de l'educació en valors democràtics o educació per a la ciutadania.
- La nota final serà la mitjana de les activitats previstes. Per poder aplicar aquest criteri serà necessari obtenir com a mínim un 4 a totes les activitats, les realitzades durant el desenvolupament del mòdul i a la memòria/treball final del mòdul.
- L'assistència a classe és obligatòria. Per poder obtenir una avaluació final positiva l'estudiant haurà d'haver assistit a un mínim d'un 80% de les classes.
- El procediment de revisió de les proves es realitzarà de forma individual.
- El lliurament dels treballs serà una setmana després de l'acabament de cada un dels blocs.
- La correcció per part del professorat serà dins del mes següent del lliurament.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi crítica de bibliografia o recerques	20%	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 24
Assistència a classe i participació en els debats	10%	0	0	2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 18, 23
Estudi de casos i exposicions orals	20%	0	0	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 23
Memòria / Treball individual final de mòdul	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23

Bibliografia

Bibliografia educació per a la ciutadania

Apple, M.W.; Beane, J.A. (comps.) (1997). *Escuelas democráticas*. Madrid: Morata.

Audigier, F. (1997). Histoire, Géographie et Education Civique a l'école: Identité collective et pluralisme. A *Actes du Colloque "Defendre et transformer l'école pour tous"*. Aix-Marseille: IUFM.

Audigier, F. (1999). *L'éducation a la citoyenneté*. París: INRP.

Audigier, F. (Coord.) (2000). *Stratégies pour une éducation civique au niveau de l'enseignement primaire et secondaire*. Strasbourg: Editions du Conseil de l'Europe.

Báxter Pérez, E. (2003). *¿Cuándo y cómo educar en valores?*. La Habana: Pueblo y Educación.

Bolívar, A. (1995). *La Evaluación de valores y actitudes*. Madrid: Anaya.

COUNCIL OF EUROPE. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 1. Context, concepts and model. Council of Europe. Council of Europe: Strasbourg

COUNCIL OF EUROPE. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 2. Descriptors of Competences for Democratic Culture. Council of Europe: Strasbourg

COUNCIL OF EUROPE. (2018). *Reference framework of competences for democratic culture*. Volume 3. Guidance for Implementation. Council of Europe: Strasbourg

Davies, I., Ho, L.-C., Kiwan, D., Peck, C. L., Peterson, A., Sant, E.; Waghid, Y. (2018). *The Palgrave handbook of global citizenship and education*. London: Palgrave Macmillan.

Educació per a la ciutadania (2002). Monogràfic a Perspectiva Escolar, núm. 270 - desembre 2002.

Fraile, M.-Ferrer, M.- Martín, I. (2007). Jóvenes, conocimiento político y participación. *Opiniones y Actitudes* 58, Madrid: CIS.

Gangull, H. C.; Mehrotra, G.P.; Mehlinger, H.D. (1987). Valeurs, éducation morale et études sociales. A Mehlinger, H.D. (dir.). *Manuel de l'UNESCO pour l'enseignement des programmes d'études sociales*, 231-269. París: UNESCO.

Lawton, D. (1999). *Values and the Curriculum: A Curriculum for the 21st century*. London: Hodder and Stoughton.

Meirieu, Ph. (1998). *Frankenstein educador*. Barcelona: Laertes.

Oller, M. (1996). Ciències socials: educar i viure uns valors. A *L'Avenç* revista d'Història, 204-71-73.

Oller, M. (1999). Trabajar problemas sociales en el aula: una alternativa a la transversalidad. AAUPDCS (ed.): *Un curriculum de Ciencias Sociales para el siglo XXI. Qué contenidos y para qué*. Universitat de La Rioja / Díada editora, 123-129.

Oller, M.; Pagès, J. (2007). La visión de los adolescentes sobre el derecho, la justicia y la ley. A *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia* 53, pp. 73-85.

Pagès, J. (ed.) (2005). Nuevos enfoques de la educación cívica y de la educación política. A *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, 44.

Pagès, J.; Oller, M. (2007). Las representaciones sociales del derecho, la justicia y la ley de un grupo de adolescentes catalanes de 4º de ESO. A *Enseñanza de las Ciencias Sociales*, 6, pp.3-17.

Pineda-Alfonso, J. A., Alba-Fernandez, N. De, Navarro-Medina, E., & IGI Global. (2019). *Handbook of research on education for participative citizenship and global prosperity*. Hershey PA: IGI global.

Rueff-Escoubes, C. (1997). *La démocratie dans l'école. Une pratique d'expression des élèves*. París: Syros.

Sant, E. (2021). Political Education in Times of Populism: Towards a Radical Democratic Education. London: Palgrave Macmillan

Sant, E., Davies, I., Shultz, L., & Pashby, K. (2018). *Global citizenship education: a critical introduction to key concepts and debates*. London: Bloomsbury Academic.

Sant, E.; González-Valencia, G. (2018). Global Citizenship Education in Latin America. Davies, L. et al. (eds.). *The Palgrave Handbook of Global Citizenship and Education* (pp. 67-82). London: Palgrave Macmillan

Santisteban, A. (2004). Formación de la Ciudadanía y educación política. A Vera, M.I. y Pérez, D. *La Formación de la ciudadanía: Las TICs y los nuevos problemas*, 377-388. Alicante: AUPDCS.

Santisteban, A.; González-Monfort, N. (2018). Education for citizenship and identities. Pineda, J.A., De Alba, N. and Navarro, E. (eds.). *Handbook of Research on Education for Participative Citizenship and Global Prosperity*. pp. 551-567. Hershey, Pennsylvanie: IGI Global International.

Santisteban, A.; Pagès, J. (2007). La educación democrática de la ciudadanía: una propuesta conceptual. A Ávila, R.M.; López Atxurra, R.; Fernández de Larrea, E. *Las competencias profesionales para la enseñanza-aprendizaje de la Ciencias Sociales ante el reto europeo y la globalización*. 353-367. Bilbao: Asociación Universitaria del Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales / Universidad del País Vasco.

Santisteban, A.; Pagès, J. (2007) El marco teórico para el desarrollo conceptual de la Educación para la Ciudadanía, en Pagès, J.; Santisteban, A. (coord.). *Educación para la ciudadanía*. Madrid: Wolters Kluwer. Guías para Educación Secundaria Obligatoria.
<http://www.guiasensenanzasmedias.es/materiaESO.asp?materia=ciuda>

Stephenson, J.; Ling, L.; Burman, E.; Cooper, M. (2001). *Valores en educación*. Barcelona: Gedisa

VV.AA. (1998). *Actas del IX Simposium de Didáctica de las Ciencias Sociales: Los valores y la didáctica de las Ciencias Sociales*. Lleida: Universitat de Lleida.

Bibliografia didàctica del patrimoni cultural

Ávila Ruíz, R.M.- Borghi, B.- Mattozzi, I. (eds. 2009) *La educación de la ciudadanía europea y la formación del profesorado. Un proyecto educativo para la "Estrategia de Lisboa"*. Bolonia: Didpast-AUPDCS.

Ballesteros, E.- Fernández, C.- Molina, J.A.- Moreno, P. (coord., 2003) *El patrimonio y la Didáctica de las Ciencias Sociales*. Cuenca: Universidad de Castilla la Mancha/AUPDCS.

Branchesi, L. (a cura di, 2006) *Il patrimonio culturale e la sua pedagogia per l'Europa*. Roma: Armando editore.

Carreras, C.-Munilla, G. (coord., 2001). *Gestió del patrimoni històric*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya.

DD.AA. (1995) *Le patrimoine culturel et sa pédagogie: un facteur de tolérance, de civisme et d'intégration sociale*. Actes du séminaire. Bruxelles: Editions du Conseil de l'Europe, pàg. 119-124.

DD.AA. (2006) *Introducción al patrimonio cultural*. Gijón: Ed. Trea.

Prats, LL. (1997). *Antropología y patrimonio*. Barcelona: Ariel.

Programari

- Cap